

Πάνος Δαμέλος

Διαβάζοντας την απόφαση της Συνδιάσκεψης της ANΤΑΡΣΥΑ, ή την εισήγηση για το επερχόμενο σώμα του ΝΑΡ, μπορεί κανείς να διαπιστώσει ότι ο χώρος έχει παγιδευτεί σε ένα πολυεπίπεδο, εγκεφαλικό σχήμα περί μετώπων και συνεργασιών, με το κομμουνιστικό κόμμα στο κέντρο, το μέτωπο με άλλα κόμματα και αγωνιστές της επαναστατικής αριστεράς στο επόμενο επίπεδο και τέλος τις πολιτικές συνεργασίες του μετώπου με δυνάμεις που προσεγγίζουν την επαναστατική αριστερά - ή που δεν έχουν πειστεί για αυτή τη μετωπική αντίληψη. Είναι ανάγκη να κάνουμε ένα βήμα πίσω, να ξαναδούμε τη μεγάλη εικόνα, γιατί τα πράγματα συχνά είναι πιο απλά από όσο τα βλέπουμε παραμορφώνοντάς τα μέσα από φίλτρα πολύπλοκων ιδεολογικών σχημάτων.

Οι κομμουνιστές συγκροτούν μέτωπα με βάση το αναγκαίο περιεχόμενο για τη συγκυρία, με κριτήριο τη βελτίωση της θέσης του κόσμου της εργασίας και το άνοιγμα ρηγμάτων στην εξουσία που μπορούν να φέρουν πιο κοντά το ερώτημα της συνολικής εξουσίας και τη δυνατότητα κατάκτησής της, δηλαδή τη δημιουργία προεπαναστατικής κατάστασης (εφόσον δεν είμαστε ακόμη σε τέτοια). Η θέση ότι «το περιεχόμενο της επαναστατικής τακτικής καθορίζει τον χαρακτήρα του μετώπου», και ότι αφού η αντικαπιταλιστική επανάσταση είναι τακτικός στόχος (σε αντιπαραβολή με τον κομμουνισμό και την αταξική κοινωνία που είναι στρατηγικός), τότε το μέτωπο που χρειαζόμαστε είναι αυτό της επαναστατικής αριστεράς, οδηγεί σε απαλοιφή του παράγοντα της συγκυρίας, της «συγκεκριμένης ανάλυσης της συγκεκριμένης κατάστασης»: Σε οποιαδήποτε περίοδο κι αν βρισκόμαστε, εφόσον αυτή είναι πριν την αντικαπιταλιστική επανάσταση και την εργατική εξουσία, το μέτωπο που χρειαζόμαστε είναι το μέτωπο των πεισμένων για την αντικαπιταλιστική επανάσταση! Είναι μία επικίνδυνα απλοϊκή, ανιστορική αντίληψη που οδηγεί (όπως το έχει ήδη κάνει) σε λάθος επιλογές και σε περιθωριοποίηση. Και που, φυσικά, αν είχε υιοθετηθεί διαχρονικά από την κομμουνιστική αριστερά, δεν θα είχε γίνει ποτέ το ΕΑΜ, για να επικαλεστούμε το πιο προφανές παράδειγμα μετωπικής πολιτικής που κατάφερε να αποτελέσει πραγματικό κίνδυνο για την άρχουσα τάξη.

Οι πεισμένοι για την αναγκαιότητα της επαναστατικής ανατροπής του καπιταλισμού, δηλαδή της εργατικής εξουσίας για να ανοίξει ο δρόμος για τον σοσιαλισμό και τον κομμουνισμό, φτιάχνουν κόμμα, όχι τακτικό μέτωπο. Θα ήταν αστείο να ισχυριζόμασταν ότι «το μέτωπο είναι για την επανάσταση, το κόμμα για τον κομμουνισμό» καθώς αυτή η διαδικασία δεν διαχωρίζεται σε στάδια - δεν υπάρχει κανείς που να έχει πειστεί για την επαναστατική ανατροπή του καπιταλισμού αλλά όχι για τα επόμενα βήματα. Η περίοδος της πλήρους πολιτικής αυτονομίας των επαναστατών δεν μπορεί παρά να είναι η περίοδος όπου το συγκεκριμένο ερώτημα είναι στην ημερήσια διάταξη, δηλαδή η προεπαναστατική περίοδος. Πριν από αυτήν, επιδίωξη των επαναστατών είναι να τη δημιουργήσουν, και άρα έχουν διαφορετικά καθήκοντα και τακτική.

Αυτό δεν σημαίνει ότι το εγχείρημα της ANΤΑΡΣΥΑ ήταν ανώφελο, ίσα ίσα. Όμως η πραγματική του δυναμική δεν ήταν στο να παραμείνει ένα «μέτωπο παντός καιρού», αλλά να αποτελέσει το εργαστήριο συγκλίσεων και υπερβάσεων, για να εξελιχθεί σε ένα σύγχρονο επαναστατικό πολιτικό φορέα (ο οποίος θα είχε τη δική του μετωπική πολιτική). Αυτή η δυνατότητα υπονομεύθηκε, λίγο ως πολύ, από όλες τις οργανώσεις της ANΤΑΡΣΥΑ, που προτίμησαν την αυτόκεντρη ανάπτυξη παρά τη θαρραλέα αυτοκριτική

και αυτοϋπέρβαση. Αποτέλεσμα η εικόνα πισωγυρίσματος που όλοι βλέπουμε τα τελευταία χρόνια, η αποστράτευση και η εμπέδωση, πρακτικά, της ΑΝΤΑΡΣΥΑ ως μιας χαλαρής συμμαχίας οργανώσεων και ανένταχτων, σε μια πορεία που σήμερα είναι μάλλον μη αναστρέψιμη.

Το να λέμε σήμερα για «ανάπτυξη, ανασυγκρότηση και μετασχηματισμό της ΑΝΤΑΡΣΥΑ σε ενιαίο αντικαπιταλιστικό, επαναστατικό πολιτικό μέτωπο» και «πολιτική ενοποίηση της αντικαπιταλιστικής πτέρυγας», όπως γράφεται στην εισήγηση της ΠΕ του ΝΑΡ, δεν είναι τίποτα παραπάνω από ευχολόγιο. Πώς θα γίνει ενιαία η ΑΝΤΑΡΣΥΑ, ποιες δυνάμεις θα το κάνουν αυτό; Θα μπουν σε ένα ενιαίο πολιτικό σχέδιο το ΝΑΡ και το ΣΕΚ; Ας είμαστε ειλικρινείς. Η ΑΝΤΑΡΣΥΑ έχασε αυτό το τρένο. Αν οι επαναστάτες μπορούν να ενταχθούν σε ενιαίο σχέδιο που ξεκινάει από το σήμερα και φτάνει ως την επανάσταση και την αρχή οικοδόμησης του σοσιαλισμού, αυτό μεταφράζεται σε επαναστατικό κόμμα. Αν οι διαφορές τους είναι τόσο ανυπέρβλητες που αυτό δεν γίνεται, τότε το πολύ πολύ να μπορούν να φτιάξουν έναν επαναστατικό πόλο, ένα συντονισμό (που άλλοτε θα καταφέρνει να κινηθεί ενιαία και άλλοτε όχι) στα πλαίσια του κινήματος και του τακτικού πολιτικού μετώπου.

Η ίδια η ΑΝΤΑΡΣΥΑ χτίστηκε πάνω σε μία μεγάλη αντίφαση: και μέτωπο αυστηρά της επαναστατικής αριστεράς, αλλά και μέτωπο με βάση το μεταβατικό πρόγραμμα που «ανοίγει το δρόμο για την επανάσταση». Αν το μεταβατικό πρόγραμμα δεν ταυτίζεται και δεν προϋποθέτει την επανάσταση, τότε προφανώς το πολιτικό μέτωπο που χρειαζόμαστε δεν είναι μέτωπο αποκλειστικά της επαναστατικής αριστεράς. Ωστόσο όποτε μπήκε το θέμα συνεργασιών με ρεύματα εκτός επαναστατικής αριστεράς, η ΑΝΤΑΡΣΥΑ στάθηκε από απόλυτα αρνητική έως επιφυλακτική, ακόμη κι όταν έγινε πλήρως αποδεκτή η δική της πρόταση συνεργασίας.

Τώρα επιχειρείται να γεφυρωθεί αυτή η αντίφαση με την τακτική της «πολιτικής συνεργασίας». Αν αυτό μεταφραστεί στη συγκρότηση ενός μετώπου με βάση το μεταβατικό πρόγραμμα, έχει καλώς. Όμως είναι εμφανές ότι η ανάγνωση που προκρίνεται είναι πως η πολιτική συνεργασία δεν είναι τόσο ένα εν δυνάμει μαζικό όχημα που θα επιδιώξει την υλοποίηση του μεταβατικού προγράμματος, όσο ένας «προθάλαμος» προς το αντικαπιταλιστικό-επαναστατικό μέτωπο, που άλλωστε εμφανίζεται ως το αναγκαίο πολιτικό μέτωπο.

Πρόκειται για εφευρήματα που δεν πατάνε ούτε στη σημερινή πραγματικότητα, αλλά ούτε και λαμβάνουν υπόψη την εμπειρία επτά ετών της ΑΝΤΑΡΣΥΑ. Σε συνθήκες που τα πάντα ήταν ρευστά, που ο κόσμος ήταν στους δρόμους και τα πράγματα μπορούσαν να πάνε αλλιώς, τι απέδωσε η συγκεκριμένη τακτική; Μήπως ήρθε η ώρα να κάνουμε ταμείο; Είμαστε σε καλύτερη ή χειρότερη θέση σήμερα σε σχέση με πέντε χρόνια πριν, σαν λαός, σαν εργατική τάξη, σαν αριστερά, και πιο συγκεκριμένα σαν επαναστατική αριστερά; Αν όχι, υπάρχει ευθύνη στον συγκεκριμένο τρόπο παρέμβασης στη συγκυρία, στη συγκεκριμένη πολιτική πρόταση προς την κοινωνία, ή ό,τι και να κάναμε το παιχνίδι ήταν χαμένο; Αν ήταν γραφτό να πάνε έτσι τα πράγματα, τότε γιατί σπέρναμε αυταπάτες για τη δυνατότητα «αντικαπιταλιστικής ανατροπής της επίθεσης»; Ή μήπως εμείς τα κάναμε όλα σωστά και φταίει ο λαός που δεν άκουσε; Σε τι διαφέρει αυτό στην ουσία από τη στάση του ΚΚΕ;

Η αλήθεια είναι ότι η αφήγηση «η γραμμή είναι γενικά σωστή, δεν την εφαρμόσαμε αρκετά πειστικά» δεν μπορεί να δικαιολογήσει το πού βρισκόμαστε σήμερα. Είναι ώρα για μια βαθιά αυτοκριτική και επανατοποθέτηση του χώρου, αξιοποιώντας και την εμπειρία αυτών των κρίσιμων χρόνων:

α) Ανασύνθεση της επαναστατικής-κομμουνιστικής αριστεράς, προσπάθεια σύγκλισης και συγκρότησης νέου φορέα.

Στο βαθμό που θα συνεχίσουν να υπάρχουν ανυπέρβλητες διαφωνίες μεταξύ ρευμάτων, συγκρότηση πόλου της επαναστατικής αριστεράς, προσπάθεια συντονισμού των δυνάμεων και αγωνιστών-στριών σε κινηματικό και πολιτικό επίπεδο.

β) Μέτωπο ρήξης με βάση το μεταβατικό πρόγραμμα, με διαγραφή του χρέους, έξοδο από ευρώ και ΕΕ, κρατικοποίηση τραπεζών και επιχειρήσεων στρατηγικής σημασίας με εργατικό και κοινωνικό έλεγχο. Μέτωπο που θα έχει και αντικαπιταλιστικό χαρακτήρα, καθώς θα προωθεί ένα πρόγραμμα αντικαπιταλιστικής ανατροπής της επίθεσης και θα περιλαμβάνει μέτρα μετασχηματισμού της οικονομίας σε σοσιαλιστική κατεύθυνση, αλλά όχι μέτωπο αποκλειστικά της επαναστατικής αριστεράς, όχι μέτωπο μόνο όσων έχουν πειστεί για τον χαρακτήρα του αστικού κράτους και για την ανάγκη επαναστατικής ανατροπής του καπιταλισμού.

Κρίσιμο στα παραπάνω είναι και το να ξεφύγουμε από μία αντίληψη «ομόκεντρων κύκλων», όπου ο πυρήνας λήψης των αποφάσεων είναι στην κομμουνιστική οργάνωση, η οποία δίνει γραμμή στο μέτωπο, το οποίο δίνει γραμμή στην «πολιτική συνεργασία»... Πρέπει να αναγνωριστεί ότι κάθε επίπεδο (κόμματος και μετώπου) έχει σχετική αυτοτέλεια, ότι η ηγεμονία του εκάστοτε ρεύματος είναι διακύβευμα και δεν επιβάλλεται με οργανωτικούς ή άλλους όρους. Αυτοανακηρυσσόμενες πρωτοπορίες άλλωστε υπάρχουν εν αφθονία, καμία οργάνωση δεν έχει κατ'αποκλειστικότητα αυτό το προνόμιο... Πλείρια δημοκρατία λοιπόν, τόσο στο σύγχρονο επαναστατικό φορέα όσο και στο ευρύτερο μέτωπο της ρήξης. Θάρρος και κινήσεις με μαζική προοπτική και απεύθυνση αντί για φοβικές αμφιταλαντεύσεις και προβολή της δικής μας ηγεμονίας ως προαπαιτούμενο.

Τέλος, δεν μπορεί ο στόχος της επαναστατικής αριστεράς, ειδικά στις σημερινές συνθήκες, να είναι απλά το να επιβιώνει. Για να νικήσεις πρέπει και να ρισκάρεις, να ξεβουλευτείς. Είναι αμφίβολη η χρησιμότητα μιας «επαναστατικής αριστεράς» που γύρω της έρχονται τα πάνω κάτω και η βασική της φιλοδοξία είναι να κρατήσει όρθια τη σημαία της. Αν χρειαζόμαστε επαναστατική αριστερά, είναι για να δημιουργήσει τα μαζικά ρεύματα και τα ρήγματα που θα καταστήσουν την επανάσταση άμεση δυνατότητα. Μια αριστερά που δεν μπορεί να το κάνει αυτό και επιμένει σε τρόπους παρέμβασης αποδεδειγμένα ανεπαρκείς, μπορεί να είναι πολλά πράγματα, πάντως επαναστατική δεν είναι...